

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ АКТИВІЗАЦІЇ НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Глобалізація та інтелектуалізація економіки, які супроводжуються високими темпами поширення інновацій у світовому господарстві, докорінно змінюють соціально-економічну структуру сучасних суспільств та виробничих процесів. Відтак, стає очевидним, що послідовна інтеграція України в європейський науково-дослідницький простір є одним із ключових пріоритетів зовнішньої політики держави, важливим компонентом євроінтеграції як стратегії економічного розвитку. Тому актуальними є дослідження інноваційного розвитку та пошуку перспективних напрямів активізації і успішного впровадження інноваційних проєктів в систему національної економіки, а також виявленню шляхів підвищення інноваційного потенціалу України в контексті імплементації політики ЄС у сфері науки та інновацій.

Варто зазначити, що трансформаційний процес, який зайняв останнє десятиріччя, не тільки не скоротив відставання України від світових лідерів техніко-економічного розвитку, але й різко збільшив його. В умовах посилення процесів глобалізації та світового науково-технічного розвитку держави активно здійснюють перебудову структурних пропорцій у промисловості з метою підвищення їх наукомісткості, а відповідно, і конкурентоспроможності.

Слід відмітити, що світовою практикою напрацьовано декілька стратегій інноваційного розвитку, серед них:

- підтримка дифузії інновацій, зокрема шляхом купівлі патентів і технологій за кордоном з метою їх подальшого самостійного удосконалення;
- підтримка іноземної високотехнологічної експансії та інтеграція в транснаціональні корпорації з метою копіювання передових технологій та підвищення кваліфікації трудових ресурсів;
- підтримка “точок зростання”, тобто тих галузей чи підприємств, які досягли певних успіхів у науково-технічних розробках, мають людський та інфраструктурний потенціали для ефективного інноваційного розвитку, а також здатні стати локомотивами зростання, спонукаючи до розвитку суміжні галузі та споріднені виробництва, і, зрештою, визначити спеціалізацію країни на міжнародних ринках [7].

Світовий досвід підтверджує, що успішний розвиток економіки забезпечується тільки тоді, коли держава, з одного боку, бере на себе активну підтримку і стимулювання інноваційної діяльності (зазначимо, що країни ЄС ставлять за мету збільшення обсягу фінансування науки до 3% ВВП), а з іншого – визначає її стратегію, спрямовану на зміцнення наукового потенціалу [1].

Безперечними світовими лідерами, котрі з максимальною ефективністю змогли поєднати процеси науково-технологічного й економічного розвитку, є США, Японія та Німеччина, частка яких на міжнародному ринку наукомісткої продукції сягає 39, 30 і 16%, відповідно, і які, згідно з оцінками експертів, залишаться в I-й половині XXI ст. найбільшими технологічними донорами щодо решти країн [5]. Підтвердженням цьому слугують показники експорту ліцензій як однієї з форм невітлених технологій: сумарна частка названих країн становить 70%. Загальний обсяг експорту технологій із США для наукомістких галузей промисловості за останні 6 років становив понад 615 млрд. дол., тоді як імпорт не перевищив 490 млрд. дол. Таким чином, США забезпечили собі панівне становище на ринку високих технологій у найближчі 20-30 років [2, с.5].

Наразі близько 80% світових інновацій створюється у США. Витрати цієї країни на НДДКР перевищують витрати Англії, Франції, ФРН та Італії, разом узятих, і складають більше половини витрат на НДДКР усього капіталістичного світу [6].

Слід зазначити, що державне регулювання та підтримка інноваційних процесів є провідним фактором розвитку інновацій. Державне втручання викликано тим, що створення та розвиток інноваційного виробництва – це процес більш складний, капітало- та трудомісткий, який потребує постійного розвитку знань, високого рівня освіти та високого рівня навичок робітників порівняно із традиційним виробництвом. При формуванні державної інноваційної політики в Україні, яка обрала інноваційну стратегію економічного зростання, Україна, посідаючи за кількістю науковців одне з перших місць у світі, виробляє лише близько 0,1% світового ринку високотехнологічної продукції [4], інноваційна активність українських підприємств ще залишається низькою.

Аналіз світових тенденцій економічного розвитку свідчить, що інноваційний шлях розвитку є найбільш перспективним як для окремих галузей, так і економіки в цілому. Технологічний прогрес змінив масштаби і структуру виробництва індустріально розвинених країн і суттєво вплинув на якість життя й добробут населення. Ці країни зуміли вийти в лідери за багатьма принципово важливими напрямками завдяки вирішенню комплексу проблем у сфері науки і технологій, створенню сприятливих інституціональних умов для новаторів і підприємців. З поширенням інноваційних процесів та їх генезису утвердження інноваційної стратегії економічного розвитку промислово розвинених країн відбулося завдяки ефективній національній інноваційній політиці.

Досвід Європейського Союзу приводить до висновку, що для успішного розвитку інноваційної сфери держава повинна сприяти більш тісному співробітництву між освітніми установами, державними та приватними дослідницькими організаціями і підприємствами; підвищенню рівня впровадження інновацій у виробництво; збільшенню витрат на НДДКР, перерозподілу державного фінансування НДДКР від дослідницьких установ до підприємств, реалізації великої кількості програм з підтримки інновацій;

підтримці інноваційних підприємств-лідерів; створенню мережі розповсюдження технологій та фінансування інновацій; здійснення політики активної конкуренції в інноваційній сфері на світовому ринку [3].

Отже, згрупувавши відповідні принципові підходи, можна виділити варіанти стратегії інноваційного розвитку. Це передовсім якісно нова, інтенсивна спрямованість інноваційного розвитку. Нові підходи до інноваційних перетворень – це переорієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки держави на засадах найпередовіших ідей, науково-технічних досягнень світового рівня, освоєння конкурентоспроможних, наукових технологій, які відповідають запитам майбутнього. Як свідчить світовий досвід, гарантією соціально-економічного розвитку, конкурентоспроможності держави може бути тільки активна інноваційно-інвестиційна політика. Загальнодержавна інноваційна стратегія повинна стати наріжним каменем економічного процвітання держави.

Досвід політики країн ЄС стосовно створення єдиного інноваційного простору є надзвичайно важливим для формування та розвитку національної інноваційної стратегії та подальшої інтеграції України у світовий науково-технологічний простір.

Література

1. Андрощук Г.А. Коммерциализация результатов исследовательской деятельности: зарубежный опыт государственной поддержки / Г.А.Андрощук // 13-я Международная научно-практическая конференция "Актуальные проблемы интеллектуальной собственности". - Ялта, 2008. – С. 47-60.
2. Федулова Л.І. Технологічний розвиток економіки / Л.І.Федулова // Економіка України. – 2006. - №6. – С. 4-11.
3. Шубін О.О. Регулювання інноваційної сфери: досвід Європейського Союзу / О.О.Шубін, А.А.Садєков // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2008. – №1. – С. 273-276.
4. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [електронний ресурс] // http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920&cat_id=46017.
5. Dodgson M. The management of technological innovation / Mark Dodgson, David Gann, Ammon Salter. – Great Britain: Oxford University Press, 2008. – 373 p.
6. Innovationen, Forschung, Wissenschaft [електронний ресурс] // www.innovations-report.de.
7. Menschen machen Innovationen [електронний ресурс] // www.menschen-machen-innovationen